

HISTORISCHE KANTTEKENINGEN

DE ONTWIKKELINGSGANG DER TANDHEELKUNST IN ONS LAND

EEN AANVULLING *)

P. H. BUISMAN

Op blz. 173 van de beschouwing onder bovenstaande titel werd in verband met de weinig sobere en niet zelden agressieve vorm van de advertenties in de 17e en 18e eeuwse couranten opgemerkt:

„Vraagt men naar het sociale aanzien van de tandmeesters in die eeuwen, dan is daar moeilijk een gefundeerd antwoord op te geven. Wij weten niet welke indruk die advertenties, van ethisch standpunt op het publiek maakten, nog minder die van de in drukvorm geleverde gevechten, wederzijdse beschuldigingen en insinuaties. Naar ons inzien zullen zij de waardigheid van de betrokkenen en van het beroep niet ten goede hebben kunnen komen.”

Dank zij de ook in andere landen bewaard gebleven aankondigingen uit het verleden en daarmee verband houdende historische publikaties is het mogelijk op de gestelde vraag een nader antwoord te geven.

Zo komt in de weergegeven advertenties nl. ook de naam voor van een kennelijk rondreizende Italiaan Ruspini waarin deze verklaarde (1755) toestemming te hebben verkregen gedurende de zomermaanden in de provincie Zuid-Holland te verblijven. Wie was deze tandmeester?

In het door J. Menzies Campbell geschreven „Dentistry Then and Now” (1963) wordt uitvoerig aandacht gewijd aan een zekere Bartholomeus Ruspini die in 1759 in Engeland kwam, in Bath en Bristol praktizeerde en in de Vrijmetselarij invloedrijke posities bekleedde. Volgens de schrijver stamde hij uit een oud adellijk geslacht en werd als chirurgijn in zijn land toegelaten waarna hij besloot zich speciaal op de tandheelkunst toe te leggen. Hij verkreeg grote bekwaamheid en werd in Frankrijk een leerling van de lijftandarts van Lodewijk XV, Capperon.

In een advertentie in Bath Journal van 15 april 1759 kondigt hij aan gedurende het hoogseizoen in die mondaine badplaats te zullen genezen scheurbuik van het tandvlees, een tandmiddel te verkopen dat het tandvlees herstelt, tanden te vullen met goud en lood hetgeen belet dat lucht in de holte doordringt die de pijn verergert. Bovendien vervaardigt en zet

*) Deze korte kanttekening is een aanvulling van de auteur op het door hem onder dezelfde titel beschreven „tijdperk der tandmeesters”, in de jubileum-aflevering van maart van deze jaargang (N.T.v.T. 76: 166-199, 1969) - Red.

hij kunststanden die niet van natuurlijke zijn te onderscheiden, voor groot gemak en van fraaie vorm.

Deze gedetailleerde weergave van de inhoud dient slechts om de overeenkomst aan te tonen met de advertentie tijdens zijn verblijf in ons land acht jaar tevoren. Zij geeft recht tot de veronderstelling dat wij hier met dezelfde persoon te doen hebben die vermoedelijk op een tandheelkundige rondreis door West-Europa via ons land in Frankrijk is terecht gekomen om zijn bekwaamheid te vergroten.

Van zijn hand verscheen in 1768 een boek: „Treatise on the Teeth” dat niet minder dan 13 drukken verkreeg, benevens een verhandeling over bloedstelpen.

In 1767 – en nu komt het in ons verband belangrijkste – trouwde hij met een 20-jarige dochter uit een oude Engelse adellijke familie.

De conclusie, die men geneigd is uit een en ander te trekken, kan dan ook luiden dat het door middel van aankondigingen in de couranten van die dagen mededeling te doen van de bekwaamheden waarover de steller der advertentie beweert te beschikken, kennelijk geen beletsel hebben gevormd om als tandmeester opgenomen te worden in milieus waar blijkbaar publieke uitstalling van professionele kundigheden niet in mindering werd gebracht op het persoonlijke aanzien.

Al is in ons land van een der toenmalige adverterende tandmeesters een dergelijke carrière niet bekend, zo is er niettemin reden voor de veronderstelling dat ook ten onzent het aanzien niet ernstig kan zijn bepaald door deze vorm van publiciteit.

De auteur Campbell heeft zich echter niet geheel los kunnen maken van het huidige oordeel wanneer hij besluit: „In any reliable effort to evaluate these practitioners of a bygone age one must, in fairness, take very fully into account the prevailing social conditions. Instead of condemning them, let us try rather to evaluate their work with the unlimited tolerance, sympathy and understanding, with which, we trust, the enlightened dentists of 200 years hence will regard those days.”

Voor dit naschrift en ook voor andere hulp gaat mijn dank uit naar onze historicus collega De Maar die mij de nodige aanwijzingen heeft willen geven.

Rembrandtkade 55II,
Utrecht.